

DERINIMO PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO KODEKSO 7, 8, 13, 18, 25, 27, 30, 37, 38, 39, 40, 42, 43, 46, 47, 48, 52, 54, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 72¹, 72², 73, 74, 75, 76, 82, 84, 85, 87, 89, 90, 92, 93, 97, 98, 243 IR 244 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI KODEKSO PAPILDYMO 5¹, 40¹, 58¹, 72⁵, 72⁶, 72⁷, 72⁸ IR 72⁹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO (toliau – BK projektas) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 53, 217, 307, 338, 357, 392 IR 405 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI KODEKSO PAPILDYMO 357¹ STRAIPSNIŲ ĮSTATYMO PROJEKTŲ

Institucija	Pastabos	Įvertinimas
Teisėjų tarybos 2023 m. kovo 27 raštas Nr. 36P-32- (7.1.10. Mr)	1. Svarstyтина, ar siūlymas pakeisti BK 27 straipsnio 1 dalį, numatant pareigą teismams pripažinti recidyvą, yra aktualus. Šiuo metu galiojanti straipsnio redakcija jo taikymui iš esmės problemų nekelia. Net ir šiuo metu, nesant tokios pareigos, kai nusikaltimų recidyvas nustatytas BK, ne visada yra „prisimenama“ nurodyti šią sunkinančią aplinkybę konkrečioje byloje.	Neatsižvelgta. BK projekto pakeitimai, susiję su recidyvisto instituto keitimu, buvo išsamiai apsvarstyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso priežiūros komitete. Komite nariai, tarp kurių buvo ir Policijos departamento, Generalinės prokuratūros, teisės mokslo bei teismų atstovai, sutiko, kad asmens pripažinimo recidyvistu tvarka negali būti automatinė ir turi turėti aiškius bei nedviprasmiškus pagrindus. Kartu, buvo nuspręsta, kad recidyvistu neturėtų būti pripažįstamas asmuo, kuris padarė visiškai skirtingo pobūdžio nusikalstamas veikas (pavyzdžiui, fizinio skausmo sukėlimas ir apgaulingas apskaitos tvarkymas). Dėl šių priežasčių, Komitetas pritarė pasiūlytai BK projekto formulavimui.
	2. Dėl siūlymo BK papildyti 40 ¹ straipsniu, numatančiu galimybę atleisti juridinį asmenį nuo baudžiamosios atsakomybės, pažymėtina, kad, įtvirtinant tokį institutą, turėtų būti ne automatiškai perkeliama fiziniam asmeniui taikomos atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės nuostatos, bet sistemiškai peržiūrimos BK nuostatos dėl atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės ir, atsižvelgiant į juridinio asmens prigimtį, įtvirtinamos atitinkamos juridinio asmens atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės sąlygos. Siūlytina numatyti, kad atleidimas nuo baudžiamosios atsakomybės pagal laidavimą (BK 40 straipsnis) gali būti taikomas ir juridiniams asmenims.	Neatsižvelgta. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad ir šiuo metu praktikoje yra taikomas atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės institutas juridinių asmenų atžvilgiu. Vien tai, kad aptariamieji institutai savarankiškai nėra adaptuoti tik juridinių asmenų atžvilgiu, nesukuria prielaidų juos tinkamai pritaikyti bei įgyvendinti. Atsižvelgiant į BK projekto sistemą, adaptuoti atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės institutus vien tik juridiniams asmenims nėra jokio poreikio, kadangi atskiro straipsnio išskyrimas, nurodantis aiškią galimybę taikyti aptariamą institutą jų atžvilgiu, yra visapusiškai pakankamas be kliūčių pritaikyti juos praktikoje (ką jau ir be išskyrimo bei adaptavimo šiuo metu atlieka teismai). Kartu, nepritartina įtvirtinti galimybę juridinių asmenų atžvilgiu taikyti BK 40 straipsnyje įtvirtintą laidavimą, kadangi nėra įmanoma paskirti tokį laiduotoją, kuris galėtų pozityviai paveikti ar apskritai stebėti, kontroliuoti juridinį asmenį. Šiame kontekste akcentuotina, kad tretieji asmenys neturi ir negali turėti jokių teisių juridinio asmens atžvilgiu, todėl efektyviai bei realiai įgyvendinti aptariamo instituto taikymą juridinių asmenų atžvilgiu, galimybės nėra.

	<p>3. Svarstyti, ar siūlymas pakeisti BK 43 straipsnio 2 dalį, numatant, kad nuosprendis, kuriuo teismas juridiniam asmeniui paskiria bausmę už sunkų ar labai sunkų nusikaltimą ir šio kodekso XXXIII skyriuje numatytus nusikaltimus, privalo būti paskelbtas per visuomenės informavimo priemones. Tiksliau būtų šiuos duomenis skelbti Juridinių asmenų registre.</p>	<p>Neatsižvelgta. Pažymėtina, kad aptariamų duomenų skelbimas išimtinai juridinių asmenų registre neturėtų pakankamo poveikio, kadangi tiek fiziniai, tiek juridiniai asmenys neturi pakankamos prieigos prie tokio pobūdžio duomenų, kurie dažnu atveju išskirtinai suteikiami tik turint teisinį pagrindą. Dėl šios priežasties, manytina, kad nebūtų pasiekti šios priemonės tikslai, kuriais užtikrinamas visos visuomenės žinojimas apie atitinkamų juridinių asmenų padarytas nusikalstamas veikas, kas galėtų kartu ir apsaugoti asmenis nuo teisinių santykių su šiais juridiniais asmenimis kūrimo.</p>
	<p>4. Abejotina, ar tikrai visos nusikalstamos veikos, padarytos prieš savo artimąjį giminaitį ar šeimos narį ar kartu gyvenantį asmenį, yra sunkesnės, nei padarytos prieš kitą asmenį, pvz., lyginant vagystę iš kartu gyvenančio asmens ir kartu negyvenančio. Pažymi, kad „šeimos nario ar artimojo giminaičio“ požymis yra įtvirtintas kaip kvalifikuotos tam tikros veikos sudėties požymis, o tai reiškia, jog tokios aplinkybės pavojingumas jau yra įvertintas, numatant griežtesnę atsakomybę.</p>	<p>Neatsižvelgta. Pažymėtina, kad BK projektu siūloma įtvirtinti baudžiamąją atsakomybę sunkinanti aplinkybė padidins Konstitucinės vertybės – šeimos, apsaugą, pasitelkiant baudžiamojo įstatymo normas. Priešingai nei teigiama pateiktoje pastaboje, nusikalstamų veikų, nukreiptų į asmens artimiausią aplinką, darymas visuomet turėtų būti laikomas pavojingesne veika, nepriklausomai nuo to, kokia nusikalstama veika yra padaroma jų atžvilgiu. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad tokių nusikalstamų veikų darymas neabejotinai šiurkščiai pažeidžia vieną iš pamatinių valstybės pagrindų. Kartu, tokio pobūdžio nusikalstamų veikų darymas, kai kartu yra piktnaudžiaujama šeimos ryšiais, sukuria prielaidas lengviau padaryti nusikalstamą veiką (pavyzdžiui, neabejotina, kad mama įleistų savo sūnų į jos gyvenamąsias patalpas bei galėtų palikti jį be priežiūros, kas lemtų vagystės padarymą) Atkreiptinas dėmesys į tai, kad jau šiuo metu atitinkamose BK nusikalstamų veikų sudėtyse¹ artimojo giminaičio ar šeimos nario požymis yra numatytas, kaip nusikalstamą veiką kvalifikuojantį požymis, todėl aptariamose sunkinančios aplinkybės įtvirtinimas iš esmės neprieštarauja BK normų sistemai ir kaip tik patvirtina šio aptariamo gėrio didesnę svarbą visuomenei.</p>
	<p>5. Siūlytina papildyti BK 62 straipsnio 3 dalį 4 punktu, jame nustatant: „paskirti švelnesnę bausmės rūšį, negu numatyta straipsnio sankcijoje už padarytą nusikalstamą veiką, ir tuo pačiu paskirti mažesnę bausmę, negu nustatyta šio kodekso 47 straipsnio 3, 4 ir 6 dalyse, 90 straipsnio 3 dalyje.“ Toks papildymas padėtų išspręsti</p>	<p>Neatsižvelgta. Manytina, kad tokio pobūdžio baudžiamosios atsakomybės realizavimo švelninimas būtų neproporcingas bei sukurtų per švelnias sąlygas paskirti nuteistajam teisingą bausmę. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad vien ta aplinkybė, kad egzistuojant BK 63 straipsnyje įtvirtintoms sąlygoms bei pagrindams, galima asmeniui paskirti švelnesnę bausmės rūšį, jau savaime sukuria</p>

¹ BK 129 straipsnio 2 dalies 3 punktas, 135 straipsnio 2 dalies 3 punktas, 138 straipsnio 2 dalies 3 punktas, 151¹ straipsnio 1 dalis ir kt.

	<p>teismų praktikoje kylančias problemas, kadangi pagal dabartinį reglamentavimą teismas negali skirti švelnesnės bausmės – baudos – ir tuo pačiu baudos dydį parinkti mažesni, nei BK 47 straipsnyje įtvirtintas minimalus dydis, nors pagal bylos aplinkybes teisingumo interesai reikalauja skirti mažesnio dydžio baudą.</p>	<p>prielaidas ženkliai švelnesniam baudžiamosios atsakomybės realizavimui ir, manytina, kad pagrindo jį dar labiau švelninti, nėra.</p>
	<p>6. BK 73 straipsnio 3 dalyje, 82 straipsnio 3 dalyje siūloma įtvirtinti teismo teisę atleisti asmenį nuo paskirtos baudžiamosios ir auklėjamosios poveikio priemonės, nederančios su naujai paskirta bausme vykdymo. Siūlytina apsvarstyti ne atleidimo, o paskirtos baudžiamosios arba auklėjamosios poveikio priemonės pakeitimo kita baudžiamosios arba auklėjamosios poveikio priemone, suderinama su naujai paskirta bausme, galimybę.</p>	<p>Neatsižvelgta. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad galiojanti baudžiamosios poveikio priemonių sistema nėra pritaikyta jų tarpusavio keitimui, kadangi kiekviena iš jų yra skiriama esant specialioms sąlygoms (pavyzdžiui, BK 68¹ straipsnyje įtvirtintas viešųjų teisių atėmimas ir kt.). Dėl šios priežasties, nėra galimybės pakeisti BK 72¹ straipsnyje (Įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusio asmens ir (ar) nesiartinti prie nukentėjusio asmens arčiau nei nustatytu atstumu) į, pavyzdžiui, BK 69 straipsnyje (Turtinės žalos atlyginimas ar pašalinimas) numatytą priemonę.</p>
	<p>7. BK projektu keičiamame BK 89 straipsnyje vartojama formuluotė dėl objektyvių ir (ar) pateisinamų priežasčių. Neaišku, kuo šios sąvokos skiriasi, siūlytina vartoti vieną iš jų.</p>	<p>Neatsižvelgta. Aptariamos formuluotės įtvirtinamos dėl to, kad konkrečioje situacijoje gali egzistuoti objektyvios, bet nepateisinamos priežastys arba pateisinamos priežastys, kurios nėra objektyvios.</p>
	<p>9. Svarstytina, ar pagrįstai BK projektu siūlomoje naujoje BK 90 straipsnio 5 dalyje numatomas papildomas laisvės apribojimo bausmės termino ribojimas nepilnamečiams.</p>	<p>Neatsižvelgta. Alternatyvių bausmių skyrimo nepilnamečiams asmenims sistema aiškiai numato jų apribotą taikymą, siekiant kuo labiau sumažinti baudžiamosios atsakomybės realizavimo neigiamas pasekmes nepilnamečių asmenų atžvilgiu. Kitaip tariant, nepilnamečiams, vadovaujantis BK 90 straipsnio nuostatomis, gali būti skiriamos perpus mažesnės bausmės (išskyrus baudos bausmę, kurios dydis yra dar mažesnis) negu pilnamečiams asmenims. Atitinkamai, kaip ir kitų bausmių atveju, logiška ir pagrįsta, kad turi būti apribotas ir laisvės apribojimo bausmės maksimalus terminas nepilnamečių asmenų atžvilgiu.</p>
	<p>10. Pagal BPK 405 straipsnio 4 dalį, prokurorui ir kitiems BPK 404 straipsnyje nurodytiems proceso dalyviams tik pranešama apie posėdžio vietą ir laiką, tačiau jų neatvykimas nagrinėti klausimo neklaido. Svarstytina, ar toks reguliavimas dera su konstituciniu rungimosi principu baudžiamajame procese, prokuroro</p>	<p>Neatsižvelgta. Pažymėtina, kad BPK 405 straipsnyje įtvirtintas procesas nėra susijęs su baudžiamosios atsakomybės realizavimo klausimu, o vertinami išimtinai medicininiai kriterijai, kurių pagrindu sprendžiama dėl priverčiamųjų medicinos priemonių tolesnio taikymo būtinumo ar sąlygų pakeitimo. Kartu, pažymėtina ir tai, kad privalomas prokuroro dalyvavimas iš esmės nepagrįstai</p>

	konstitucine pareiga ginti asmens, visuomenės ir valstybės teisėtus interesus.	apkrautų prokurorus papildomu darbo krūviu, kuris nėra tikslingas, juolab atsižvelgiant į tai, kad aptariamam proceso subjektui įteikiamas sprendimas, kuris gali būti skundžiamas BPK nustatyta tvarka. Tuo atveju, jeigu prokuroras mato poreikį dalyvauti tokio pobūdžio nagrinėjime, jam ši teisė yra visapusiškai garantuojama.
Mykolo Romerio universiteto teisės mokyklos 2023 m. kovo 14 d. raštas Nr. 24T(11.21-20401)	1. Pagal dabartinį reguliavimą bendrininkų grupė nuo paprasto bendrininkavimo išsiskyrė tuo, kad buvo būtinas bent dviejų vykdytojų dalyvavimas nusikalstamos veikos padaryme. Net ir dabartinis reguliavimas kelia abejonių dėl tokio bendrininkavimo padidinto pavojingumo, ne visais atvejais dviejų vykdytojų dalyvavimas sąlygodavo didesnę pavojingumą. Nepaisant to, kad dabartinis reguliavimas yra diskutuotinas, tačiau jis turi tam tikrą pagrindą. Siūlomas pakeitimas numato bet koki bendrininkavimą pripažinti pavojingesniu. Tačiau tam nėra jokio pagrindo. Pavyzdžiui, sunku net įsivaizduoti, kaip padėjėjo dalyvavimas nusikalstamoje veikoje, suteikiant nusikalstamos veikos įrankius ar priemones, parodo didesnę veikos pavojingumą.	Neatsižvelgta. Pažymėtina, kad BK bendrojoje dalyje nėra įtvirtinta ar apibrėžta „paprasto bendrininkavimo“ forma. Aptariama bendrininkavimo forma būtent ir atsirado dėl, mūsų vertinimu, ydingo teisinio reglamentavimo, kuris yra įtvirtintas BK 25 straipsnio 2 dalyje, numatančioje privalomą bent dviejų vykdytojų dalyvavimą. Neabejotina, kad bendrininkavimo buvimas darant nusikalstamas veikas yra pavojingesnis reiškinys, nepriklausomai nuo to, kokie yra bendrininkų vaidmenys. Teigti, kad padėjėjo ir vykdytojo bendrininkavimas, pavyzdžiui, padėjėjui suteikiant galimybę įsibrauti į patalpą, yra mažiau pavojingas, negu dviejų vykdytojų atliekamas tiesioginis įsilaužimas, yra visiškai nepagrįsta. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad bet kokio pobūdžio bendrininkavimas turėtų atitikti tam tikrą bendrininkavimo formą, šiuo atveju – bendrininkų grupę, nepriklausomai nuo to, kokie yra toje grupėje bendrininkų vaidmenys.
Lietuvos probacijos tarnybos 2023 m. kovo 7 d. raštas Nr. S-125	Tikėtina, kad ženkliai išplėtus intensyvios priežiūros taikymą beveik visiems prižiūrimiesiems, būtų reikalinga papildomai įsigyti iki 4000 vienetų stebėjimo įrangos, kas papildomai kainuotų iki 3,5 mln. Eur per metus vien stebėjimo paslaugoms įsigyti (neskaičiuojant papildomų išlaidų specialistų darbo užmokesčiui, transporto išlaikymui, kurui ir pan.). Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad elektroninio stebėjimo paslauga ir prietaisai yra įsigijami viešųjų pirkimų būdu, todėl būtina įvertinti viešųjų pirkimų procedūrų terminus, rinkos pasiregimą tiekti reikalingą kiekį įrangos (sutrikus elektronikos prietaisų tiekimo grandinėms, 2022 m. buvo sprendžiami su elektrinio stebėjimo įrangos pristatymo vėlavimu susiję iššūkiai). Šiuo metu vieno nuteistojo priežiūra Tarnyboje vidutiniškai kainuoja apie 63 Eur per mėnesį	Atsižvelgta iš dalies. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad teikiami preliminarūs apskaičiavimai nėra visapusiškai pagrįsti, kartu nėra ir aktualūs, kadangi neatsižvelgiama į naujausius BK projekto pokyčius, kuriais yra ženkliai mažinamas pastaboje įvardijamų priemonių taikymas. Siekiant tinkamai apskaičiuoti aptariamą poreikį, BK įstatymo projekte atliktos šios korekcijos: 1) atsisakoma BK 48 straipsnio 6 dalies pakeitimų, kuriais buvo numatoma galimybė proceso dalyviams teikti prašymus dėl intensyvios priežiūros paskyrimo taikant laisvės apribojimo bausmę, tad šioje vietoje Probacijos tarnybos identifiкуoto lėšų poreikio ir darbo krūvio padidėjimo nebus; 2) numatyta, kad naujos baudžiamojo poveikio priemonės – dalyvavimas alkoholizmo ir narkomanijos prevencijos, ankstyvosios intervencijos, resocializacijos ar kitose programose bei kursuose, paskyrimas būtų ne pareiga, o teismo diskrecija, kas ženkliai sumažins šios poveikio priemonės taikymo mastą. Kartu, atsisakoma minimalaus šios priemonės vykdymo 1 m. termino. Atsižvelgiant į tai, ženkliai turėtų keistis ir Probacijos

	<p>(skaičiuojant Tarnybai skiriamus asignavimus ir prižiūrimų asmenų skaičių), elektroninio stebėjimo paslauga vienam prižiūrimajam Tarnybai vidutiniškai kainuoja apie 210 Eur per mėnesį (skaičiuojant paslaugos kainą ir prižiūrinių darbuotojų darbo užmokestį, neįtraukiant kitų išlaidų). Ženklos prižiūrimųjų Tarnyboje skaičiaus padidėjimas tiesiogiai įtakoja ir personalo poreikį: šiuo metu Tarnybos priežiūroje yra apie 900 asmenų, kuriems taikoma intensyvi priežiūra, jų priežiūrą vykdo 56 specializuoti Tarnybos darbuotojai. Prižiūrimųjų, kuriems taikoma intensyvi priežiūra, skaičiui išaugus iki 4000, papildomai reikėtų skirti apie 150 specializuotų ir tam apmokytų Tarnybos darbuotojų.</p>	<p>tarnybos preliminariai identifikuotas darbo krūvis bei lėšų poreikis; 3) visame BK 75 straipsnyje nustatoma, kad intensyvios priežiūros skyrimas yra išimtinai tik teismo diskrecija tiek arešto, tiek laisvės atėmimo bausmė atidėjimo atžvilgiu. Tad dabar galiojančios privalomo pobūdžio nuostatos keičiamos į diskrecines, kas, lyginant su galiojančiu reglamentavimu, turėtų ne didinti, o priešingai – sumažinti tiek darbo krūvius, tiek šiuo metu skiriamų lėšų poreikį; 4) projekte visiškai atsisakoma intensyvios priežiūros skyrimo nepilnamečiams asmenims BK 82 bei 92 straipsniuose, tad Probacijos tarnybos pirmiau identifikuoto darbo krūvio ir lėšų poreikio padidėjimo nebus, priešingai – šiame kontekste pažymėtina, kad keičiamos ir galiojančio BK 92 straipsnio 1 dalies nuostatos, visiškai atsisakant intensyvios priežiūros taikymo galimybių (šiuo metu esančio imperatyvo skirti) nepilnamečių asmenų atžvilgiu, kai atidedamas arešto bausmės vykdymas, kas, lyginant su galiojančiu reglamentavimu, turėtų ne didinti, o sumažinti tiek darbo krūvius, tiek šiuo metu skiriamų lėšų poreikį. Manytina, kad atliktos korekcijos BK įstatymo projekte padės užtikrinti tinkamą darbo krūvio subalansavimą ir sumažins ar minimizuos preliminariai Probacijos tarnybos apskaičiuotą biudžeto lėšų poreikį. Neabejotina, kad šiuo projektu siūlomi pakeitimai ženkliai sumažins intensyvios priežiūros taikymą praktinėje veikloje, kas gal leistų subalansuoti krūvį bei lėšų poreikį santykiyje su pailginamomis viešųjų darbų bei laisvės apribojimo bausmėmis.</p>
<p>Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2023 m. kovo 7 d. raštas Nr. 17.2.-846</p>	<p>1. BK 18 straipsnio 3 dalies pakeitimas leistų asmenį, padariusį sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, pripažintą ribotai pakaltinamu, atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės ir jam taikyti BK 98 straipsnyje numatytas priverčiamąsias medicinos priemones. Pažymėtina, kad už tokio sunkumo nusikalstamos veikos padarymą asmuo turi atsakyti vadovaujantis bendromis nuostatomis dėl bausmės skyrimo, o galiojančiame reglamentavime numatyta išlyga, kad bausmė jam gali būti švelninama remiantis BK 59 straipsniu, pakankama. Be to, atleidžiant tokį asmenį nuo baudžiamosios atsakomybės būtų pažeista nukentėjusiojo teisė į teisingą bausmę, žalos atlyginimą.</p>	<p>Neatsižvelgta. Pažymėtina, kad šiuo metu BK 18 straipsnyje įtvirtintas teisinis reglamentavimas yra prieštaringas, sukuriantis prielaidas nepagrįstai griežtai taikyti baudžiamąją atsakomybę ribotai pakaltinamų asmenų atžvilgiu. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kaip ir nepakaltinamumo atveju, riboto pakaltinamumo institutas yra susijęs su nusikalstama veika darančio asmens galimybe suvokti pavojingos veikos pobūdį ar galėjimu valdyti savo veiksmus. Taigi, atsižvelgiant į šiuos kriterijus, BK 18 straipsnio 2 dalyje yra aiškiai nurodoma, kad asmuo, padaręs baudžiamąjį nusižengimą, neatsargų arba nesunkų ar apysunkų tyčinį nusikaltimą ir teismo pripažintas ribotai pakaltinamu, atsako pagal baudžiamąjį įstatymą, tačiau jam gali būti taikomos šio kodekso 98 straipsnyje numatytos priverčiamosios medicinos priemonės. Dėl šios priežasties neabejotina, kad gali būti tokio pobūdžio situacijų, kai riboto pakaltinamumo būklė suponuotų ne asmens baudimą ordinarinėmis baudžiamosios atsakomybės realizavimo priemonėmis, o priverčiamųjų</p>

		<p>medicinos priemonių taikymą, kadangi yra akivaizdus poreikis asmenį gydyti. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad būtent medicininis kriterijus galėtų būti vertinamas nepriklausomai nuo padarytos nusikalstamos veikos pavojingumo laipsnio, o visais atvejais, kas užtikrintų, jog asmenys, kuriems yra būtina taikyti gydomąsias priemones, būtų ne izoliuojami nuo visuomenės įkalinimo įstaigose, kur jų sveikatos būklė gali nepataisomai pablogėti. Kartu, akcentuotina ir tai, kad BK projektu yra įtvirtinama tik galimybė, o ne privalomas reikalavimas teismui, kas pagrįstai suteikia didesnę diskrecijos laisvę teismui, siekiant tinkamai įvertinti kiekvieną atvejį ir priimti teisingą sprendimą.</p>
	<p>2. Nepritariame siūlymui pakeisti BK 27 straipsnį (BK projekto 6 straipsnis). Šiuo metu galiojanti tvarka, kai asmuo nusikaltimo recidyvo atveju savaime yra laikomas recidyvistu yra išsami ir aiški. Siūlomos pataisos įpareigotų teismą svarstyti pripažinimo recidyvistu klausimą ir vertinti nusikaltimų pobūdį, tarpusavio ryšį ir kaltininko asmenybę.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>BK projekto pakeitimai, susiję su recidyvisto instituto keitimu, buvo išsamiai apsvarstyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso priežiūros komitete. Komite nariai, tarp kurių buvo ir Policijos departamento, Generalinės prokuratūros, teisės mokslo bei teismų atstovai, sutiko, kad asmens pripažinimo recidyvistų tvarka negali būti automatinė ir turi turėti aiškius bei nedviprasmiškus pagrindus. Kartu, buvo nuspręsta, kad recidyvistu neturėtų būti pripažįstamas asmuo, kuris padarė visiškai skirtingo pobūdžio nusikalstamas veikas (pavyzdžiui, fizinio skausmo sukėlimas ir apgaulingas apskaitos tvarkymas). Dėl šių priežasčių, Komitetas pritarė pasiūlytai BK projekto formulotei.</p>
	<p>3. Abejotinas siūlymas BK 40 straipsnio 2 dalyje 1 punkte pašalinti sąlygą „jis pirmą kartą padarė nusikalstamą veiką“. Siūlymas ne pirmą kartą tyčinę veiką padariusį asmenį atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės prieštarauja nustatytai būtinai sąlygai: „yra pagrindo manyti, kad jis <...> laikysis įstatymų ir nedarys naujų nusikalstamų veikų“, nes niekada nebus galima daryti išvados, kad asmuo, kuris ne pirmą kartą padarė tyčinę veiką, jį atleidus nuo baudžiamosios atsakomybės, laikysis įstatymų ir nedarys naujų nusikalstamų veikų.</p> <p>Be to, pašalinus sąlygą, jog asmuo turi būti padaręs nusikalstamą veiką pirmą kartą, iš esmės prasmės netektų ir BK 40 straipsnio 7 dalis, numatanti galimybę teismui panaikinti sprendimą atleisti nuo baudžiamosios</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies.</p> <p>Pažymėtina, kad siekiant užtikrinti, jog nebūtų piktnaudžiaujama BK 40 straipsnyje įtvirtintu institutu, numatoma nauja dalis, kuri apribotų laidavimo taikymą nustatant, kad negali būti atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės pavojingas recidyvistas, taip pat asmuo, kuris anksčiau jau buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės pagal laidavimą, jeigu nuo ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo sprendimo atleisti asmenį nuo baudžiamosios atsakomybės įsiteisėjimo dienos iki naujos veikos padarymo praėjo mažiau negu treji metai. Manome, kad tokio pobūdžio teisinis reglamentavimas sukurs pakankamą apsaugą nuo piktnaudžiavimo laidavimo institutu ir iš esmės, kaip ir susitaikymo atveju, nebus galimybės nepagrįstai atleisti asmens nuo baudžiamosios atsakomybės. Tačiau, akcentuotina ir tai, kad privaloma sąlyga „asmuo veiką padarė pirmą kartą“ automatiškai neturėtų būti taikoma nesunkių tyčinių nusikaltimų atžvilgiu, juolab atsižvelgiant į šių nusikaltimų mažesnį pavojingo laipsnį bei pobūdį. Tokio pobūdžio teisinis</p>

	atsakomybės ir spręsti dėl šio asmens baudžiamosios atsakomybės už visas padarytas veikas. Pažymėtina, kad ši sąlyga yra labai svarbi sprendžiant klausimą ar laidavimo, kaip atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės, taikymas yra tinkamas ir ar tokiu atveju bus pasiekti bausmei keliami tikslai.	reglamentavimas nepagrįstai apriboja laidavimo instituto taikymą, teismo galimybę individualizuoti asmeniui baudžiamosios atsakomybės realizavimo būdą. Taigi, atsižvelgiant į tai, kad įtvirtinami nauji papildomi laidavimo instituto taikymo saugikliai, manytina, kad yra išlaikomas visapusiškas balansas, neleidžiantis laikyti, kad aptariamu institutu būtų sukurtos prielaidos plėtotis nebaudžiamumo nuotaikoms.
	3. Dėl siūlymo BK papildyti 58 ¹ straipsniu (BK projekto 24 straipsnis). Siūlomame BK 58 ¹ straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatyta, kad teismas, skirdamas bausmę juridiniam asmeniui turi papildomai atsižvelgti į „juridinio asmens organizacinę kultūrą“.	Neatsižvelgta. Aptariama sąvoka yra plačiai naudojama juridinių asmenų atžvilgiu. Organizacinė kultūra (angl. Corporate culture) įvardija organizacijos vertybes, įsitikinimus ir papročius. Manytina, kad ši aplinkybė yra itin reikšminga vertinant juridiniam asmeniui skirtinos bausmės rūšį ar dydį, kadangi šis požymis atskleidžia juridinio asmens požiūrį į jo vykdomą veiklą, darbuotojus, darbo organizacinį valdymą, siekį išvengti neteisėtų veikų apraiškų juridiniame asmenyje. Neabejotina, kad juridinis asmuo, kuris savo veikloje stengiasi puoselėti tinkamą organizacinę kultūrą, turėtų būti baudžiamas švelniau, negu tas, kurio aptariama kultūra nukreipta ne į tinkamą bei teisėtą darbo organizavimą, bet į nusikalstamų veikų darymą.
	4. Nepritariame siūlymui pakeisti BK 62 straipsnį (BK projekto 28 straipsnis). Siūlomi pakeitimai nepagrįstai išplės ratą kaltinamųjų, kuriems bus galima taikyti BK 62 straipsnio nuostatas.	Atsižvelgta iš dalies. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad BK projektu siūloma panaikinti tik vieną iš daugelio aplinkybių, t. y., kad asmuo pats savo noru atvyko ar pranešė apie šią veiką. Tačiau, papildomai numatoma pareiga viso baudžiamojo proceso metu aktyviai padėti tiek ikiteisminio tyrimo institucijoms, tiek teismui, t. y., vadovaujantis BK projekto pakeitimais, visos BK 62 straipsnio 1 dalies sąlygos tampa privalomomis, siekiant asmeniui paskirti švelnesnę, negu įstatymo numatyta, bausmę. Dėl šios priežasties, manytina, kad siūlomais pakeitimais ne tik, kad nebus išplėstas aptariamo BK straipsnio taikymo ratas, bet, priešingai, įtariami ar kaltinami asmenys bus labiau motyvuoti savo noru bendradarbiauti su ikiteisminio tyrimo institucijomis bei teismu.
	4. BK 75 straipsnio 1 dalies 1 punkte siūloma atsisakyti formuluotės „pirmą kartą“. Pažymėtina, kad galimos situacijos, kai asmuo kelis kartus padarys nusikalstamas veikas, už kurias bus baudžiamas areštu. Tokiu atveju bausmės vykdymo atidėjimo institutas, jį taikant asmeniui dėl 2-3 kartų padarytos nusikalstamos veikos, netektų savo prasmės.	Neatsižvelgta. Aptariami klausimai buvo nuodugniai svarstyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso priežiūros komitete. Absoliuti dauguma dalyvavusių institucijų bei teisės mokslininkų nurodė, kad intensyvios priežiūros skyrimas privalo būti išimtinai numatytas teismo diskrecija, atsisakant visų privalomų formalių įpareigojimų, kadangi tik individualizuojant bausmę kiekvienu atveju įvertinus visas reikšmingas bausmės skyrimui aplinkybes (asmens

	<p>BK 75 straipsnio 5 dalyje siūloma atsisakyti galiojančiame reglamentavime įtvirtintos nuostatos, kad intensyvi priežiūra skiriama privalomai. Toks siūlymas prieštarauja teisingumo principui. BK 75 straipsnio 1 dalyje nustatytas intensyvios priežiūros paskyrimo privalomumas atidedant arešto bausmės vykdymą, o šio straipsnio 2 dalyje nustatytas laisvės atėmimo bausmės vykdymo atidėjimas. Taigi, jeigu asmuo nubaudžiamas švelnesne bausme už laisvės atėmimą – areštu, tokiam asmeniui būtų privaloma intensyvi priežiūra, priešingai nei asmenį nubaudus laisvės atėmimu.</p>	<p>charakterizavimas, taikyto priemonės, padaryta nusikalstama veika bei jos aplinkybės ir kt.), galima padaryti išvadą dėl intensyvios priežiūros taikymo pagrįstumo ir tikslingumo. Kaip aiškiai teigė teismų atstovai, šiuo metu praktikoje susidaro itin ydingos situacijos, kai teismai privalo skirti intensyvią priežiūrą nepriklausomai nuo to, kad ji realaus poveikio nuteistajam neturės. Būtent tokio pobūdžio teisinis reglamentavimas taip pat ir itin neigiamai atsiliepia valstybės finansams, kadangi reikia įsigyti papildomų specialaus monitoringo priemonių, o dėl itin didelio skaičiaus paržiūrimų nuteistųjų, būtina didinti šią funkciją atliekančio personalo skaičių. Kartu Komiteto posėdyje buvo pritarta ir sąlygos „pirmą kartą“ atsisakymui, siekiant plačiau taikyti bausmės vykdymo atidėjimo institutą ir paskirto arešto atvejais.</p>
	<p>5. Siūlomoje BK 75 straipsnio 6 dalies redakcijoje vartojama nauja baudžiamajame įstatyme sąvoka „priklausomas nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų“. Tai reikštų, kad visose bylose, kuriose nustatytas apsvaigimas nusikaltimo metu, reiktų įrodinėti kaltininko priklausomumą nuo alkoholio ir kitų nurodytų medžiagų, kas labai apsunkintų įrodinėjimą ir ilginėtų tyrimo terminus.</p>	<p>Neatsižvelgta. Pirma, atkreiptinas dėmesys, kad Generalinė prokuratūra, atsakydama į Teisingumo ministerijos 2021-10-14 raštą Nr. (1.39E) 7R-5525) pati siūlė baudžiamajame įstatyme įtvirtinti aptariamą bausmės atidėjimo sąlygą, tačiau, neatsižvelgiant į tai, teikiamoje pastaboje ši sąlyga dėl neaiškių priešasčių yra kvestionuojama. Antra, atkreiptinas dėmesys į tai, kad viena ta aplinkybė, jog baudžiamojo proceso metu reikia nustatyti papildomas aplinkybes, savaime nereiškia, kad siūlomi pakeitimai turėtų esminę neigiamą įtaką ikiteisminio tyrimo trukmei ar, juolab įrodinėjimo procesui. Aptariama aplinkybė visiškai nėra susijusi su asmens kaltės įrodinėjimu, o tai yra papildoma sąlyga tuo atveju, jeigu teismas svarstytų galimybę atidėti laisvės atėmimo bausmės vykdymą. Manytina, kad tokio pobūdžio teisinis reglamentavimas, kuriuo siekiama motyvuoti dėl priklausomybės ligų nusikalstamas veikas darančius asmenis siekti gydymo ne tik, kad turėtų itin pozityvią įtaką nuteistojo resocializacijai, bet ir sukurtų prielaidas užtikrinti, kad asmuo daugiau ateityje nebusikaltų. Todėl, neabejotina, kad papildomų tyrimo veiksmų ir duomenų surinkimas ikiteisminio tyrimo metu, negali būti esmine aplinkybe paneigti tokio pobūdžio teisinį reglamentavimą.</p>
	<p>6. Siūlytina numatyti galimybę, kad tais atvejais, kai auklėjamojo poveikio priemonės nevykdomos, pastarosios, asmeniui, sulaukusiam 18 metų, galėtų būti keičiamos į baudžiamojo poveikio priemones, už kurių nevykdymą yra numatyta baudžiamoji atsakomybė (BK 74 straipsnio 2 dalis).</p>	<p>Neatsižvelgta. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad auklėjamojo poveikio priemonių institutas negali būti automatiškai prilyginamas baudžiamojo poveikio priemonių institutui, kadangi jų paskirtis yra skirtinga. Pažymėtina, auklėjamųjų priemonių paskirtis yra išimtinai nukreipta į pozityvaus elgesio skatinimą nepilnamečio atžvilgiu, socialinių normų diegimą jo vertybių sistemoje, siekiant užtikrinti efektyvią resocializaciją, kur baudžiamojo poveikio</p>

		<p>priemonės yra ženkliai griežtesnės pagal savo pobūdį ir labiau atitinka bausmės tikslus bei paskirtį. Dėl šios priežasties, aptariami institutai negali būti tarpusavyje sumaišomi, kadangi jie nėra skirti vienas kitą pakeisti ir (ar) papildyti. Kartu, pažymėtina ir tai, kad net galiojančių baudžiamojo poveikio priemonių keitimas į kitą, praktiškai nėra įmanomas, todėl automatinio proceso konvertuoti auklėjamojo poveikio priemonės į baudžiamojo poveikio priemones, apskritai galimybės nėra.</p>
<p>Lietuvos socialinių mokslų centro Teisės instituto 2023 m. kovo 17 d. raštas Nr. 2R-10-(1.8)</p>	<p>1. Siūlymas panaikinti ne tik recidyvisto, bet ir pavojingo recidyvisto institutus, kadangi LTI vertinimu tai yra tik formalus etikečių klajavimas. Taip pat LTI siūlo panaikinti BK 60 straipsnio 1 dalies 9 punkte įtvirtintą baudžiamąją atsakomybę sunkinančią aplinkybę, susijusią su nusikalstamos veikos padarymu asmeniui esant neblaiviam. LTI požiūriu, kad griežtesnis baudimas nederu su požiūriu, kad asmenims reikia padėti atsikratyti žalingų svaiginimosi įpročių.</p>	<p>Neatsižvelgta. BK projekto pakeitimai, susiję su recidyvisto instituto keitimu, buvo išsamiai apsvarstyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso priežiūros komitete. Komite nariai, tarp kurių buvo ir Policijos departamento, Generalinės prokuratūros, teisės mokslo bei teismų atstovai, sutiko, kad asmens pripažinimo recidyvistu tvarka negali būti automatinė ir turi turėti aiškius bei nedviprasmiškus pagrindus. Kartu, buvo nuspręsta, kad recidyvistu neturėtų būti pripažįstamas asmuo, kuris padarė visiškai skirtingo pobūdžio nusikalstamas veikas (pavyzdžiui, fizinio skausmo sukėlimas ir apgaulingas apskaitos tvarkymas). Dėl šių priežasčių, Komitetas pritarė pasiūlytai BK projekto formulotei, kartu nebuvo pritarta pavojingo recidyvisto instituto atsisakymui. Kartu, nepritartina siūlymui atsisakyti BK 60 straipsnio 1 dalies 9 punkte įtvirtintos baudžiamąją atsakomybę sunkinančios aplinkybės, kadangi tai yra reikšminga aplinkybė, kuri neabejotinai sunkina asmens padarytą nusikalstamą veiką. Pažymėtina, kad ši aplinkybė laikoma sunkinančia tik tuo atveju, kai apsvaigimas turėjo įtakos nusikalstamos veikos padarymui. Būtent toks lengvabūdiškas asmens požiūris į daromus veiksmus, kai jis jų nesugeba tinkamai nekontroliuoja dėl apsvaigimo būsenos, gali sukelti ir dažnu atveju sukelia ženkliai sunkesnius bei nepamatuotus pavojingus padarinius.</p>
	<p>2. LTI siūlymas įtvirtinti galimybę kartu su kitomis bausmėmis skirti ir baudos bausmę, kadangi tai yra jau įtvirtintą kitų valstybių baudžiamuosiuose kodeksuose.</p>	<p>Neatsižvelgta. Pastebėtina, kad BK nenumato galimybės skirti kaltininkui kelių bausmių už nusikalstamos veikos įvykdymą. BK 42 straipsnyje yra įtvirtinta, kad asmeniui, padariusiam vieną nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą, gali būti skiriama tik viena bausmė (be kita ko, analogiškos nuostatos numatytos ir BK 43 straipsnio 3 dalyje, reglamentuojančioje juridinių asmenų baudžiamąją atsakomybę). Akcentuotina, kad tai yra vienas iš esminių ir pamatinių Lietuvos baudžiamojo teisinio reguliavimo postulatų, kuriuo paremta visa Lietuvos baudžiamojo įstatymo normų sistema bausmių taikymo srityje. Todėl</p>

		<p>siūlomomis iniciatyvomis įtvirtinti galimybę skirti dvi bausmes (t. y. baudą ir laisvės atėmimą) iš esmės būtų reformuojami BK pagrindiniai teisiniai mechanizmai, kurių taikymo praktika yra nuosekliai nusistovėjusi nuo pat baudžiamojo įstatymo įsigaliojimo pradžios. Siūloma iniciatyva laikytina išskirtinai kontraversiška, įpareigojanti atlikti itin drastiškas ir nepamatuotas baudžiamojo įstatymo korekcijas, darančias įtaką visai baudžiamojo įstatymo normų visumai. Tokio pobūdžio teisinė intervencija ne tik išbalansuotų esamas bausmių skyrimo taisykles, bet ir sukeltų rimtų įgyvendinimo bei baudžiamojo įstatymo normų taikymo problemų. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad įstatymų leidėjas gali, atsižvelgdamas į nusikalstamų veikų pobūdį, pavojingumą (sunkumą), mastą, kitus požymius, kitas turinčias reikšmės aplinkybes, įtvirtinti diferencijuotą teisinį reguliavimą ir nustatyti skirtingą baudžiamąją atsakomybę už atitinkamas nusikalstamas veikas. Tačiau ši įstatymų leidėjo diskrecija nėra absoliuti: jis turi paisyti Konstitucijos normų ir principų², <i>inter alia</i> prigimtinio teisingumo ir proporcingumo principų, kitų teisinės valstybės principų reikalavimų. Konstitucijoje įtvirtintas prigimtinio teisingumo principas suponuoja tai, kad baudžiamajame įstatyme nustatytos bausmės turi būti teisingos; bausmės ir jų dydžiai baudžiamajame įstatyme turi būti diferencijuojami atsižvelgiant į nusikalstamų veikų pavojingumą. Be kita ko, konstituciniai teisingumo, teisinės valstybės principai suponuoja ir tai, kad už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, jos turi atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad siūlymas iš esmės griežtinti Lietuvos baudžiamajame įstatyme įtvirtintas bausmių skyrimo taisykles, numatant galimybę taikyti vienu metu skirtingas dvi bausmes (baudą ir laisvės atėmimą), neatitinka paminėtos Konstitucinio Teismo jurisprudencijos. Kartu šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad esamas Lietuvos baudžiamojo įstatymo bausmių skyrimo mechanizmas ir šiuo metu sulaukia kritikos dėl pernelyg griežtų sankcijų, todėl tokio pobūdžio radikali reforma dar labiau iš esmės sugriežtintų esamą teisinį reguliavimą ir, be kita ko, išbalansuotų esamą bausmių sistemą. Atkreiptinas dėmesys ir į šiuo metu</p>
--	--	--

² Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d., 2009 m. birželio 8 d. nutarimai

		<p>Lietuvos baudžiamajame įstatyme įtvirtintus baudos bausmių dydžius, kurie nuo 2017 metų buvo esmingai padidinti. Lietuvos baudžiamasis įstatymas numato, kad už baudžiamąjį nusižengimą baudos bausmės vidurkis yra 12 875 Eur; už nesunkų nusikaltimą – 51 250 Eur, už apysunkį – 102 500 Eur; už sunkų – 153 750 Eur; tuo tarpu bausmės vidurkis juridiniams asmenims – 2 505 000 Eur. Atkreiptinas dėmesys, kad pastarieji baudos bausmės vidurkių dydžiai (lyginant su Lietuvos gyventojų gaunamu vidutiniu darbo užmokesčiu, kuris už 2021 m. siekė 1 007 Eur per mėn. atskaičius mokesčius) yra itin griežti, todėl įtvirtinus galimybę skirti kaltininkui dvi bausmes (baudos ir laisvės atėmimo bausmės) būtų esmingai griežtinamos bausmės skyrimo taisyklės, o tai negalėtų būti vertinama kaip teisinga, proporcinga ir subalansuota baudžiamoji politika.</p>
	<p>3. LTI siūlymas sujungti BK 68¹ ir 68² įtvirtintas baudžiamojo poveikio priemones į vieną, atsisakant BK 68¹ straipsnio, kadangi tai yra iš esmės tik procedūrinė nuostata, o ne realus draudimas.</p>	<p>Neatsižvelgta. Pažymėtina, kad siūlomi BK pakeitimai jau šiuo metu yra svarstomi Lietuvos Respublikos Seime.</p>
	<p>4. LTI siūlo reformuoti BK 75 straipsnį, numatant, kad bausmės vykdymo atidėjimas būtų susietas ne su padarytos nusikalstamos veikos pavojingumo kategorija, bet su konkrečiu paskirtu bausmės dydžiu, nepriklausomai nuo padarytos nusikalstamos veikos.</p>	<p>Neatsižvelgta. Teisingumo ministerijos vertinimu, siūloma BK 75 straipsnio reforma sukurtu per plačias galimybes taikyti bausmės vykdymo atidėjimą, kas nebūtų suderinama su teisingumo principo turinio reikalavimais. Šiame kontekste pažymėtina, kad įtvirtinus visiškai naują taisyklę, numatančią galimybę taikyti bausmės vykdymo atidėjimą atsižvelgiant tik į teismo paskirtą galutinę laisvės atėmimo bausmę, leistų atitinkamais atvejais aptariamą institutą taikyti net labai sunkių nusikaltimų atveju. Manytina, kad šiuo metu BK 75 straipsnyje įtvirtintas teisinis reglamentavimas, kuris ir taip buvo labai dažnai keičiamas išplečiant ar siaurinant BK 75 straipsnio taikymo ribas, yra pakankamas užtikrinti, kad bausmės vykdymo atidėjimas būtų taikomas mažesnio pavojingumo nusikalstamų veikų atžvilgiu ir dalinis jo taikymas atitinkamų sunkių nusikaltimų atveju. Akcentuotina ir tai, kad aptariamasis pasiūlymas buvo iš esmės įvertintas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso priežiūros komitete, kurio nariai nepritarė tokio pobūdžio BK 75 straipsnio reformai.</p>